Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001692

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 26-04-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: № НСВС/60/24 від 04.07.2024

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Юркова Ольга Анатоліївна
2. Olga A. Iurkova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9282-866X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 061

Назва наукової спеціальності: Журналістика

Галузь / галузі знань: журналістика

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Соціальні комунікації, журналістика

Дата захисту: 11-06-2024

Спеціальність за освітою: Товарознавство та комерційна діяльність

Місце роботи здобувача: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.002.149; ID 5439

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 19.01, 19.01.11, 19.01.29

Тема дисертації:

1. Чутки як соціальнокомунікаційний феномен

2. Rumors as a socio-communicative phenomenon

Реферат/анотація:

1. Дисертація досліджує феномен чуток як особливого виду неформальної комунікації в системі соціальних комунікацій, акцентуючи увагу на їх специфіці, змісті, життєвому циклі та алгоритмах поширення в умовах російсько-української війни. Встановлено, що чутки в сучасному інформаційному просторі, значною мірою завдяки соціальним мережам, набули нового рівня впливу та небезпеки. Їх поширення може негативно впливати на суспільний лад, державну безпеку, а також на життя і здоров'я людей. Авторка пропонує власну періодизацію наукових праць щодо проблематики чуток, яка містить три етапи: класичні, модерні та постмодерні теорії. Визначено основні функції чуток, серед яких інформативна, афілятивна, навчальна, оповідальна, компенсаторна, мобілізаційна та соціального контролю. Дослідженням виявлено 16 основних алгоритмів поширення чуток, які поділяються на "білу" та "сіру" зони. Запропоновано універсальний

алгоритм поширення чутки, що складається з чотирьох етапів: запуск чутки, легалізація, масштабування та досягнення широкої аудиторії. Проаналізовано багатогранний вплив чуток як соціальнокомунікаційного феномена на суспільство. Вони можуть сприяти поширенню дезінформації, бути індикатором та формувачем громадської думки, а також виступати квазідемократичним механізмом управління в умовах відсутності дієвих інститутів демократії. Аналіз результатів опитування 2023 інтернет-користувачів та емпіричних даних (670 чуток, що поширювалися з 24 лютого 2022 р. по 31 грудні 2023 р.) показав, що українське суспільство, хоча й стійке до дезінформації, виявляє більшу вразливість до чуток. Найбільш емоційну реакцію викликають чутки, пов'язані з війною та безпекою. Люди схильні довіряти чуткам із надійних джерел. Авторка пропонує комплексну систему протидії чуткам, яка включає реагування та превентивні заходи. Протидія має відбуватися на трьох рівнях: стратегічному, оперативному та тактичному. Важливу роль відіграє система стратегічних комунікацій з алгоритмом реакції на чутки. Дисертація містить рекомендації щодо вибору комунікаційних способів реагування на чутки залежно від ситуації, а також превентивні практичні заходи, які могли б запобігти поширенню деструктивних чуток. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше розкрито специфіку чуток у системі соціальних комунікацій в умовах війни, глибоко досліджено особливості їх поширення, розроблено власну періодизацію наукових праць, інструменти комунікаційної протидії чуткам, встановлено життєвий цикл чуток та універсальний алгоритм їх поширення. Практичне значення дослідження полягає в актуальності рекомендацій для органів влади та представників громадянського суспільства, описі та систематизації чуток в українському інформаційному просторі під час вторгнення РФ, розширенні наукової бази та забезпеченні емпіричного матеріалу для подальших досліджень.

2. The dissertation examines the phenomenon of rumors as a distinctive form of informal communication in the system of social communications, focusing on their specificity, content, life cycle, and distribution algorithms in the context of the ongoing Russian-Ukrainian war. It has been established that rumors in today's information age have attained unprecedented levels of influence and potential danger, primarily due to the proliferation of social networks. Their propagation can potentially pose a threat to social order and state security, as well as people's lives and well-being. The author proposes a periodization of scholarly works on rumors, which spans three stages - classical, modern, and postmodern theories. The study identifies key functions of rumors, including informative, affiliative, educational, narrative, compensatory, mobilization, and social control. Furthermore, the research uncovers 16 primary algorithms for disseminating rumors, categorized into "white" and "gray" areas. The study presents a universal rumor propagation algorithm comprising four stages: rumor launch, legalization, scaling, and reaching a broad audience. The multifaceted impact of rumors as a socio-communicative phenomenon is analyzed, highlighting their role in the spread of misinformation and as an indicator and shaper of public opinion. Additionally, the study illustrates how rumors can act as a quasi-democratic management mechanism in conditions of lack of effective democratic institutions. The author's empirical analysis of a survey of 2,023 Internet users and 670 rumors spread between February 24, 2022, and December 31, 2023, reveals that Ukrainian society is more susceptible to rumors, particularly those related to war and security, which evoke strong emotional reactions. People tend to trust rumors from reliable sources. The dissertation presents a comprehensive system for countering rumors, including response and preventive measures. Countermeasures are proposed at three levels: strategic, operational, and tactical, emphasizing the importance of a strategic communications system and an algorithm for responding to rumors. Finally, the study offers practical recommendations on communication methods for responding to rumors based on the situation and preventive measures to curb the spread of destructive rumors. The scientific novelty of the research lies in the fact that for the first time, the specifics of rumors in the system of social communications in war conditions were revealed, the peculiarities of their distribution were deeply investigated, the own periodization of scientific works was developed, communication tools for countering rumors, the life cycle of rumors and a universal algorithm for their distribution were established. Overall, the dissertation's scientific novelty lies in the revelation of the specific characteristics of rumors in the context of social communications during war conditions, a thorough investigation of the intricacies of rumor distribution, and the development of a novel periodization of scholarly works on rumors. Also, the life

cycle of rumors and a universal algorithm for their distribution were established, and communication tools for countering rumors were proposed. The research provides a scientific basis for further empirical inquiry and offers practical insights for policymakers and civil society representatives.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Інформаційні та комунікаційні технології

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Юркова О. А. Чутки як соціокомунікаційний феномен. Обрії друкарства. 2021. № 1(9). С. 121–131. https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1(9).240615.
- Юркова О., Смола Л. Аналіз неформальних комунікацій в умовах гібридної війни. Образ. 2021. № 2 (36). С. 72–80. https://doi.org/10.21272/Obraz.2021.2(36)-72-80.
- Юркова О. А. Методологічні засади дослідження неформальних комунікацій (на прикладі чуток, що поширюються у соціальних медіа). Обрії друкарства. 2022. № 2(12). С. 30–41. https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.2(12).268127.
- Смола Л. Є., Юркова О. А. Теоретичні засади дослідження феномена чуток. Обрії друкарства. 2023. № 2(14). С. 102–115. URL: https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).295256 (дата звернення: 02.03.2024).
- Yurkova O. Ukraine: At the Forefront of Russian Propaganda Aggression. SAIS Review of International Affairs. 2018. Vol. 38, no. 2. P. 111–124. URL: https://doi.org/10.1353/sais.2018.0021
- Юркова О. Основні аспекти стійкості держави до дезінформації. Інформаційно-комунікаційна безпека: сучасні тренди / ред.: О. В. Курбан, А. Л. Лісневська. Київ, 2022. С. 6–27.
- Yurkova O. Informal communications as a tool of the information war. Disinformation and fact-checking in contemporary society. Madrid, 2023. P. 63–77. URL: https://www.dykinson.com/libros/disinformation-and-fact-checking-in-contemporary-society/9788411707107/.
- Юркова О. Чутки як особлива форма комунікації. Наукова школа Романа Іванченка : Матеріали VIII Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 30 жовт. 2020 р. Київ, 2020. С. 75–77.
- Юркова О. Чутки в українських медіа під час пандемії Covid-19. 21-а Міжнародна науково-технічна конференція студентів і аспірантів «Друкарство молоде» : Тези доп., м. Київ, 8 квіт. 2021 р. Київ, 2021. С. 78.
- Юркова О. Особливості інформаційних впливів Росії 2019-2021 років у рамках російсько-української гібридної війни. Інновації та особливості функціонування ЗМІ в демократичному суспільстві : зб. матеріалів Міжнар. науково-практ. конф., м. Львів, 28 жовт. 2021 р. Львів, 2021. С. 110–111.
- Юркова О. Чутки в медіа як інструмент гібридної агресії РФ проти україни. 22-а міжнародна науково-технічна конференція студентів і аспірантів «Друкарство молоде» : Тези доп., м. Київ, 21 трав. 2022 р. Київ, 2022. С. 101–103.
- Юркова О. Соціокомунікаційні аспекти чуток як елементу гібридної війни. Сучасний масовокомунікаційний простір: історія, реалії, перспективи : Матеріали науково-практ. конф., м. Суми, 26–27 трав. 2022 р. Суми, 2022. С. 9–12.
- Юркова О. Підходи до дефініції чуток в українській та зарубіжній науковій думці. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції "Наукова школа Романа Іванченка" : Зб. матеріалів конф., м. Київ, 28 жовт. 2022 р. Київ, 2022. С. 48–52.
- Юркова О. Соціальні медії як канал для зловмисного поширення чуток. Революція Гідності: на шляху до історії: Збірник наукових праць, кн. 3. Сучасні медії й революції нового типу в Україні та світі / відп. ред.: І. Пошивайло, Л. Онишко. Київ, 2023. С. 213–221.

- Юркова О. Категоріальний апарат неформальної комунікації. ІІІ Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності» : Зб. матеріалів конф., м. Ірпінь, 19 трав. 2023 р. Ірпінь, 2023. С. 59–61.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: посилення стійкості суспільства до маніпулятивних медіавпливів

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0119U001582

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Смола Лідія Євстахіївна
2. Lidiya Y. Smola

Кваліфікація: д. політ. н., професор, 23.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3780-5163

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мітчук Ольга Андріївна
2. Olga A. Mitchuk

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1011-7320

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Комова Марія Василівна
2. Mariia V. Komova

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4115-3690

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Фісенко Тетяна Вікторівна
2. Tetiana V. Fisenko

Кваліфікація: к. соц.ком., доц., 27.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1837-0117

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Фіялка Світлана Борисівна

2. Svitlana B. Fiialka

Кваліфікація: к. соц.ком., доцент, 27.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1855-7574

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

Код за ЄДРПОУ: 02070921

Місцезнаходження: проспект Берестейський, буд. 37, Київ, 03056, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Тріщук Ольга Володимирівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Тріщук Ольга Володимирівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Юркова Ольга Анатоліївна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна